

- F R A M . -
Mandag, 29. januar 1945.
----oooO\$0ooo----

Russland og Finnmarken.

I Bergens Tidende for lørdag 27. januar finner vi en artikkel som handler om Nord-Norge og den så kalte evakueringshjelpen. I et av avsnittene finner vi følgende:

"Den brente jords taktikk er en av de mange kampmåter som vi har hørt om under krigen, den skulle bl.a. komme til anvendelse i Finnland i 1939. Jeg har ikke truffet noen som selv har sett metoden praktisert i Nord-Norge, men alle mennesker har jo hørt om det så."

Nei, selvfølgelig ikke: Det er bare rykter vi hører. Før jul var det også bare et rykte at befolkningen ble tvangsevakuert fra de nordlige deler av landet. Men så visste "minister" Riisnes å drepp dette ondsinnede rykte. I alle landets aviser fikk vi se at det var en evakuering som måtte og skulle gjennomføres! Og nå kommer B.T. og forteller at tyskerne ikke nytter den brente jords taktikk. - En kunne fristes å spørre om ikke B.T. vet hva den selv skriver. Tidligere i måneden (4/1) finner vi i samme avis en lengre redgjørelse fra generaloberst Rendulic om deportasjonen nordfra, og her forteller han at hvert hus, hver kai, hver bru er av stor betydning i Finnmark. "Landet må derfor legges øde, så livet og kampen blir så vanskelig som mulig for bolsjevikene". - Men kanskje også dette bare var et rykte?!

Hovedtemaet i den nasistiske propaganda er bolsjevikspøkelsen, og den påstår at russefrykten er eldgammel i Norge og at Russland er vår arvefiende. Særlig skal det være finnmarkingene som frykter "Norges nye nabo".

Nok en gang er propagandaløgnen ute og går, for finnmarkingene som av alle nordmenn har hatt mest samkvem med russerne, er sikkert også minst redd for dem. Norges "nye" nabo har vært det helt til Finnland fikk sin korridor mot Ishavet etter forrige krig. Forholdet Norge-Russland har alltid vært godt, og den grense som ble fastsatt i 1826 av en norsk-russisk kommisjon ble hverken av folket eller myndighetene i Norge følt som noe nederlag, enda Russland fikk to tredjedeler av de tidligere fellesområder. I en enstemmig adresse til kongen bevidnet Stortinget det norske folks takknemlighet for hva der var oppnådd.

I mange hundre år har der vært drevet handel mellom finnmarkingene og russerne fra traktene ved Kvitsjøen. Hanseatenes arvtakere i Bergen hadde monopol på finnmarkshandelen som var til meget liten fordel for landsdelen. Russerne fallbød både billigere mel og kjøpte fisk til en større pris enn bergenserne. I lange tider måtte russehandelen drives som smughandel, men kom inn i legale former ved at monopolhandelen ble opphevet i 1789, og russehandelen ble godkjent av myndighetene i begge land. Russerne slapp å betale toll for fisken og skulle oppmuntres til å slå seg ned i nord, og handelen med andre land skulle fremmes.

De russere som handlet, kalte seg pomorer, d.e. kystboere. Nordmennene ventet dem med lengsel hvert år, og gikk så langt som til å si at uten pomorenes mel, gryn, tauverk, trelast, jernvarer etc. gikk det ikke an å bo i Finnmark. Pomorene kjøpte fisk, finere tøy, kolonivarer, fransk brennevin etc. som da fikk billigere fra eller over Finn-

Handelen skulle foregå i "makktiden" fra midten av juni til slutten av september da fluene la sine egg på tørrfisken, så den ble helt ubruklig. Russerne saltet imidlertid fisken direkte ned i sin lodje eller skonnert, så finnmarkingen kunne levere fisk'en fra båt. Dessute var russerne villige avtakere av sei og annen fisk som det ellers var lite marked for.

Russefartøyene besøkte hver bebodd krok av finnmarkskysten og kom helt sørover til Tromsø, hvor de også var velsette. Ingen tok det nøyte om russerne også handlet til seg tørrfisk utenom den lovbefatte makktiden, og de tok mye mer risk enn de hadde varer å bytte med, så en stor del av fisk'en måtte betales med rede penger.

Så sent som omkring århundreskifte ble Finnmark besøkt av et halvt tusen russefartøyer og handelens verdi gikk opp i millionbelopp. Pomorhandelen tok slutt da forrige verdenskrig tok til, og det nye Russland fisket opp større kvanta ved mummanskysten enn de hadde kjøpt fra Finnmark.

Russerne kom ikke bare som handelsmenn til Finnmark, men også som fiskere. Det førte til dels til riyninger med nordmennene, men russerne fikk også skussmål for å være redelige og fredelige.

Stort sett kan en karakterisere naboskapet som meget godt.

Handelen med russerne avtok i betydning etter hvert som finnmarkingene kunne få mel etc. like billig somfra, men sjeldent har en handel vært mere naturlig enn den norsk-russiske. Finnmarkskystens nesten eneste naturrikdom er fisk'en. Finnmark mangler korn og skog, som Russland har til overmal. Men russerne trenger risik.

Det gamle norsk-russiske vennskapet der nord kan settes inn i en større sammenheng som gjelder fremtiden: Etter den røde revolusjon stengte Russland seg nesten helt ute fra verdenen og utviklet et økonomisk autarki. Landet er med sine veldige ressurser vel egnet til det, i motsetning til Tyskland som måtte utvide seg både på balkanlandenes og Russlands bekostning for å "være seg selv nok". Både Tyskland og vestmaktene drev autarkipolitikk før denne krigen. I virkeligheten er autarkiet en krigsøkonomi, og en lidende menneskehett håper at også den sunne fornuft vil seire etter krigen og skaffe flest mulig del i alle jordens rikdommer. De kan skaffie alle mennesker et godt utkomme. Det må skje ved å utvikle den produksjon og den handelen som skaffer forbrukerne de billigste og samtidig de beste varene. I så måte var pomorhandel en tvers over landegrensene et ypperlig eksempel på en god løsning.

Det blir ingen virkelig fred etter denne krigen dersom ikke Sovjet-Samveldet og vestmaktene fortsetter samarbeidet. Et virkelig indicium for en holdbar fred vil være at autarkiet forsvinner. For mange er Sovjet-Samveldet det store spørsmålstege, og de er urolige på bakgrunn av den isolasjonspolitikk som russerne hittil har ført. Men da må en i sannhetens navn spørre hvorfor Jeppe drikker. I virkeligheten er der også i Storbritannia og USA skjedd en hel revolusjon i folkestemningen overfor det nye Russland. Beundringen for den russiske innsats i den felles kamp er meget stor, og selv de store kretser som mislikter hjemmekommunismen innser at vestnaktenes holdning til Sovjet-Samveldet har vært både uklok og uforskammet. Det blir til og med innrømt at Stalins respit-pakt med Hitler var det fortjente svar på at Sovjet-Samveldet ble motarbeidet og ignorert av vestmaktene internasjonale politikk. Sovjet-Samveldet ble som kjent sett utenfor i München.

Men skal Sovjet-Samveldet gi opp verdensrevolusjonen og utvikle de demokratiske muligheter i sin konstitusjon, da må det skje i samarbeide med de vestlige demokratier. Faren for at forsøket skal bli mislykket blir ikke mindre ved hatefulle og mistroiske fordommer. Både europeiske og de asiatiske folk i Sovjet-Samveldet har store evner, og det nye styre har bragt dem til utrolelige. Etter krigen kan de

komme hele verden til nytte, hvis den vil fri seg fra selvforhengende og nenneskefiendtlige systemer a la "Blut und Boden".

Den kjente svenske socialøkonom Alva Myrdal sier at fra nordisk synspunkt må det fram for alt understrekkes: Vil vi hevde at russerne ikke trenger å skaffe seg strategiske grenser på vår bekostning, er uforstand, mistro og hat de dårligste midler vi kan bruke til å overbevise russerne om at vi har rett.

Både de gamle finnmarkske fredserfaringer og de nye fra frigjøringen er meget viktige som vidnesbyrd om at samarbeide med russerne kan ga utmerket og være til beste for begge parter. -

Nyhetene i den senere tid:

ØSTFRONTPEN: Svensk kringkasting melder lørdag at russiske panserspissær har nådd fram til 150 - 160 km. fra Berlin.

Den russiske offensiv som tok til 11. januar karakteriseres som den største og mest intensiverte under hele krigen. Den hurtige framrykking på alle frontene - og da særlig på det norlige og midtre avsnitt - har helt forpurret de tyske planer om å sette seg fast på en bestemt linje. Overalt er tyskerne blitt fullstendig overrasket over den røde hærs økselerende fart, og det ser ikke ut til at farten på noen måte skal ta av. Russerne klarer å befeste sine vunne posisjoner samtidig som de rykker fram, og i verønspressen blir det sterkt fremhevet hvilken enorm betydning det er for russernes slagkraft at deres transportsystem bak fronten er så godt utviklet. Russerne har inntatt flere sentrale punkter uten at tyskerne har fått høve til å tilintetgjøre fabrikkanlegg, broer o.l.. Saledes ble den viktige teknisktilby Lodz inntatt uten at de fikk tid til å sælge de verdifulle fabrikker som er i full stand.

Russerne har nå oppgitt den første tapsliste for tyskerne i de 13 første dagene av offensiven: 299.500 drepte og 96.000 fanger. Det blir videre meldt at de som er tatt til fange av Volksturm, ikke har ordinært soldaterutstyr, men kjemper i ordinære arbeidskler.

Kampene i den senere tid har vært særlig harde i Øst-Preussen, der den ene by etter den annen er inntatt. Først i uken ble Tilsit, Gumbinnen og Allenstein tatt, senere er også Saalfeld, Stuhm, Marienburg og Elbing valgt. De russiske styrker har således omringet hele Øst-Preussen, og 25 tyske divisjoner står nå innstengt her. Fra nord og øst rykker russerne nærmere Königsberg, og lørdag sto de knapt 15 km. fra byen. Mindre framrykkingen her, ble den tyske general Hans Wassermann tatt til fange. I området mellom Treuburg og Allenstein, hadde tyskerne bygget sterke forsvarsverker, som de selv regnet for uggjennomtrængelige. Men lørdag ble det meldt at russiske tropper har brutt igjennom også her, og de rykker nå fram ved de Masuriske sjøer i en bredde av 100 km. I det innstengte Øst-Preussen hersker det en panikkartet stemning. Øst-Preussen har under krigen vært myttet som tilholdssted for partispissenes familier o.a. notabiliteter. Det hersker også stor nervositet blant foreldre i Vest-Tyskland over deres barn som er evaluert til de østlige områder p.g.a. de alliertes bombardement i vest.

Tirsdag erobret general Sjukov Bromberg, som ligger i inngangen til den polske korridoren. Lørdag ble det meldt at Thorn, 225 km. n.v. for Warszawa, er omringet, og at også denne byen snart vil være på russiske hender. Kampene i dette området har vært meget hårdt. Det tyske infanteri mener med på en måte som stiller selv de verste blodbad i forrige verdenskrig i skyggen.

Lenger s.v. er Posen (Poznan) ongått både i nord og sør. Likeens blir Breslau inneklett fra nord og sør. På nord-siden er bl.a. Rawitsch og Kalish inntatt, og i sør er Kreuzburg, Oppeln, Hindenburg (150.000 innb.), og Gleiwitz tatt. Russerne har videre gatt

over Oder på flere steder i 130 km² bredde, og bl.a. blokkert jernbanen n.v. for Oppeln.

Ved Budapest har tyskerne forsøkt seg med nye angrep, som er slått tilbake.

WESTFRONTER: Operasjonene i vest er kommet rent i skyggen når en ser de i forhold til kampene i Øst. Men det er lett å forstå hvilken hjelp det er for russerne at de alliert binner en tredjedel av de tyske styrker til vestfronten.

Kampene i Ardennen har vært meget harde i uken, og onsdag begynte tyskerne å trekke seg tilbake i en bredde av 50 km. De allierte fly har foretatt flere vellykkede åtak mot tyske transporter i dette området. På 2 dager ble over 5.000 kjøretøy fullstendig tilintetgjort. Norske spitfire fly deltar i disse operasjonene med heder. På grensen mellom Holland og Tyskland er byen Heinzberg tatt av briterne. Ellers blir det meldt at de allierte har tatt følgende byer i vest: St. Wille, Waiz, Lemig og Berg. Vestbredden av Rørelven er nå renset for tyskere, og likeleder er bruholdet over elven Modør utslettet. Britene har i løpet av 11 dager ryddet et område på 300 km² for tyskere.

Fra London blir det meldt at tyskerne føreløpig har flyttet de norske offiserene fra Schilber til Lukkenbergvalas.

UNGARN: Den provisoriske regjering i Ungarn som har undertegnet våpenstilstanden har lovet å stille 8 divisjoner til rådighet for de allierte. Truppene skal kjempe mot tyskerne.

JSTEN: På Luzon har amerikanerne splittet de japanske styrker i to deler, og de rykker stadig fremover. De har bl.a. intatt Tarlck og to flyplasser like i nærheten. En regner med at Japan har mistet 14000 mann på Luzon siden langangen. Amerikanernes tap anslås til 3.000 mann.

På Burmafronten er der god framgang.

"STATSAKT" 1. FEBRUAR ? - Det antas at det forestår omfattende utskifting av ledere innen NS administrasjon i det norske statsstyre. En antar at tyskerne vil overlate administrasjonen mere og mere til de norske, idet tyskerne nå trenges fullt ut i Tyskland. En går ut fra at disse forandringer vil ta form av en "statsakt" den 1. februar.

Nasistene har satt igang en ny propaganda i pressen under navn av "Norsk Front", for å forberede de nye tilstander etter 1. februar.

LITT FORPDEFESTATISTIKK: Samlet antall frivillige som har meldt seg for å hjelpe tyskerne i tiden 1/1-43 - 30/11 1944 er 2.953. Trdjeparten ble straks forkastet ved legeundersøkelse. De som er satt i aksjon er: Waffen SS 1.324, SS Vaktbataljon Oslo 386, marinen 528. Tapene for de forskjellige er: Waffen SS 653, dvs. halvparten, SS Vaktbataljon 5, og marinen 3. Ialt befinner nå 2393 "norskfødte" seg i tysk tjeneste.

HAR DU LEEST "FRAM" ? ..

SEND DEN STRAKS VIDERE!!